

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue kokee esitetyn uudistuksen erittäin positiiviseksi ja kannatettavaksi. 25 vuotta täyttäneiden työnhakijoiden mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkeakouluopintoja työttömyysetuutta menettämättä luo turvaa asiakkaiden toimeentuloon. Opiskelun vaikutuksista työttömyysetuuteen on vuosien varrella muodostunut monitahoinen ja vaikeastikin todellisissa tilanteissa tulkittava palapeli, jossa virheet ovat valitettavasti mahdollisia. Tämä uudistus on askel oikeaan suuntaan opintojen työttömyysturvavaikutusten selkeyttämisessä ja erilaisten työttömyysturvalla opiskelun variaatioiden minimoimisessa. Kun asiakkaiden ei tarvitse kantaa huolta avointen korkeakouluopintojen vaikutuksesta työttömyysetuuteen, he myös todennäköisemmin uskaltavat kehittää näiden opintojen kautta osaamistaan työttömänä ollessaan. Tämä puolestaan lisää työllistymismahdollisuuksia. Jotta asiakkaiden uusi osaaminen saadaan myös työllisyysalueiden tietoon, on tärkeää, että opinnoista päivitetään tieto asiastietojärjestelmään, vaikka asiaa ei työttömyysturvan näkökulmasta ole tarvetta käsitellä.

Asiassa esitetty 25 vuoden ikäraja on perusteltu. Kotoutumisen edistämiseksi annetun lain mukaisen omaehtoisen opiskelun kulukorvauksen poistaminen puolestaan luo yhdenvertaisuutta eri asiakasryhmien taloudelliseen tukemiseen omaehtoisen opiskelun aikana.

Jatkossa kannattaa selvittää, kuinka opiskelun vaikutuksia työttömyysturvaan voidaan edelleen yksinkertaistaa. Esimerkiksi lyhytkestoiset opinnot ovat todellisuudessa turhan monimutkainen kokonaisuus, jonka voisi poistaa jopa kokonaan. Osaamisen lisääminen opiskelemalla avaa uusia mahdollisuuksia työllistymiseen ja todennäköisesti siten lyhentää työttömyysjaksoja. Olennaisinta opiskelussa tulee olla se, että työnhakija ymmärtää velvollisuutensa työnhakijana ja toteuttaa aidosti työnhakuvelvollisuuttaan siirtyen työelämään töitä saadessaan.

Meneillään on myös lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu). Opintosetelin saavien alle 25-vuotiaiden nuorten osalta tulisi myös olla mahdollisuus suorittaa opintosetelin opinnot työttömyysturvalla kuitenkin siten, että nuorten tulisi kuitenkin ilmoittaa opinnoistaan työvoimaviranomaiselle ja asia huomioitaisiin työttömyysturvan näkökulmasta. Näin estettäisiin nuorten mahdollinen opintotuen korvaaminen työttömyysturvalla. Samoin ehdotetaan ns. Väylä-opintoihin vastaavaa menettelyä.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Esitetyt muutokset toisivat opiskelun ja työttömyysturvan yhdistämiseen kaivattua selkeyttä ja varmuutta avointen korkeakouluopintojen osalta. Tämä luo taloudellista turvaa työnhakijoiden näkökulmasta ja helpottaa viranomaistyötä. Esitetty 25 vuoden ikäraja on kannatettava, sillä työttömyysturvasta ei ole tarkoituksenmukaista rakentaa opintotukea korvaavaa etuutta.

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

On tärkeää, että työttömyysturvalaki ja laki työvoimapalveluiden järjestämisestä ovat yhdenmukaisia myös opintojen osalta. On siten luonnollista, että työttömyysturvalain salliessa 25 vuotta täyttäneille rajattoman mahdollisuuden suorittaa avoimia korkeakouluopintoja työttömyysetuutta menettämättä, ei omaehtoisen työttömyysturvalla tuetun opiskelun mahdollisuus kyseisiin opintoihin ole enää tarkoituksenmukainen.

Näiden omaehtoisten opintojen jääminen pois myös kotoutumisen edistämisestä annetun lain piiristä vaikuttaa siihen, etteivät alle 25-vuotiaat kotoutujat voisi enää jatkossa suorittaa avoimen korkeakoulun opintoja palvelutarpeen arvioon perustuvana työttömyysturvalla tuettuna omaehtoisena opiskeluna. Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen alle 25-vuotiaiden kotoutujien opiskeluun tällä muutoksella ei ole nähtävissä suurta vaikutusta, sillä kyseisen asiakaskunnan opinnot ovat tähän mennessä olleet muita kuin avoimen korkeakoulun opintoja.

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

25 vuotta täyttäneiden työnhakijoiden avointen korkeakouluopintojen vapaampi suorittaminen työttömyysetuudella todennäköisesti lisää yleistä koulutustasoa ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden määrää. Esitetty uudistus tulee vähentämään viranomaistyötä ja mahdollistaa siten osaltaan työajan kohdentamista muutoin asiakkaan työllistymisen edistämiseen.

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tulla myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidättekö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

Avointen korkeakouluopintojen erilaisten opintokokonaisuuksien suorittaminen tulee varmasti lisääntymään, mutta toisaalta opintojen maksullisuus todennäköisesti hillitsee tutkinnon suorittavien osuutta.

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

Ei lausuttavaa,

Haukimäki Anne
Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue